

คำนำ

คู่มือการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี ฉบับนี้ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร คณะครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้นำรูปแบบไปใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือฯ เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของคู่มือเล่มนี้ ประกอบด้วย คำชี้แจง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินการ แนวคิดและทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ การกำกับ ติดตาม และ ประเมินผล

ขอขอบคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ผู้อำนวยการ โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีส่วนช่วยในการจัดทำคู่มือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน ก่อให้เกิดประสิทธิผลในคุณภาพทางการศึกษา ทั้งในสถานศึกษาที่จะนำรูปแบบไปใช้และสถานศึกษาที่ให้ความสนใจนำรูปแบบไปดำเนินการในทิศทางเดียวกันสืบไป

สุริภา เตียงนิล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
คำชี้แจง	ฉ
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ	8
วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามรูปแบบ	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กลไกการดำเนินการของ โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต	11
ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ	12
การพัฒนารูปแบบ	12
การบริหารงานวิชาการ	15
กระบวนการบริหารงานวิชาการตามวงจรคุณภาพ (PDCA)	16
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	23
ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	26
การนิเทศการเรียนรู้การสอน	31
คุณภาพผู้เรียน	31
ความพึงพอใจ	32
กรอบแนวคิดของการวิจัย	33
ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริม	
 ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราช-	
 รมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 3 (ต่อ)	
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราช-รมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	35
ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู	37
ด้านกระบวนการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA	39
ด้านการนิเทศการเรียนการสอน	40
ด้านทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	42
แผนการขับเคลื่อน โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	47
ส่วนที่ 4 การกำกับ ติดตาม และประเมินผล	54
 บรรณานุกรม	55
 ภาคผนวก	60
- โครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	61
- ทิศทางการบริหารของสถานศึกษา โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราช-รมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	69

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2565	51

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แสดงขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีร่างรูปแบบ จากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจากสภาพจริง	14
2	แสดงกระบวนการ PDCA	17
3	แสดงขั้นตอนการบริหารงานวิชาการ	19
4	แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	34
5	แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระ ปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี	36

คำชี้แจง

การใช้คู่มือการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู

เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี

การจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยี การใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ นักเรียนให้มีประสิทธิภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามเป้าหมายของหลักสูตร จึงได้จัดทำ "คู่มือการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พร้อมทั้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้งานวิชาการบรรลุวัตถุประสงค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

สาระสำคัญของคู่มือ

1. ส่วนที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ และกลไกการดำเนินการ

2. ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา รูปแบบ

3. ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. ส่วนที่ 4 การกำกับ ติดตาม และประเมินผล

วิธีการนำคู่มือไปใช้

การใช้คู่มือการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริม ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

1.1 การสร้างความตระหนักให้แก่ครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาโดยมีการประชุมเตรียมความพร้อมให้ครูและผู้บริหารทราบบทบาทในการพัฒนาการสอนให้ไปในทิศทางเดียวกันกับการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนรู้

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้จากฝ่ายบริหาร คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างาน ศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินการแต่งตั้งพร้อมทั้งผู้บริหารประชุมชี้แจงกำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้

1.3 กำหนดให้การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน เป็นภารกิจโดยกำหนดไว้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

1.4 คณะกรรมการฝ่ายบริหารตั้งหน่วยจัดการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดเป็นหน่วยบริการช่วยเหลือและที่ปรึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนให้เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียนในด้านการจัดการเรียนรู้

1.5 จัดระบบฐานข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

1.6 จัดห้องปฏิบัติการสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน

2.1 ดำเนินการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับคู่มือการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.2 ปฏิบัติการพัฒนาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ (HOW TO) นำแนวคิดแบบ PDCA ที่เกี่ยวข้องกับระบบการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ ประเมินผลให้ครูและบุคลากรนำมาใช้ศึกษาพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพัฒนาแผนตามความต้องการของครูให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

2.3 นิเทศติดตามการดำเนินงาน

2.4 การประชุมกลุ่มย่อย โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการประชุมกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการของแต่ละคนร่วมกับผู้ชี้แนะเพื่อพัฒนางานร่วมกัน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นระยะ

2.5 การให้คำแนะนำของผู้ให้คำชี้แนะ ผู้ให้คำชี้แนะไม่ใช่วิทยากรในการอบรม แต่จะเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ให้คำชี้แนะกับครูจะสนทนาร่วมกันถึงการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ให้คำชี้แนะจะเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคการฟัง การคิด การถามและการเขียน โดยเลี่ยงการบอกคำตอบให้มากที่สุด เพื่อให้ครูกิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ถ้าจะเสนอแนะอะไรก็จะเสนอแนะเป็นทางเลือก 2 ทาง เพื่อให้ครูกิดเอง และพยายามให้กำลังใจและสร้างความเชื่อมั่นให้ครูพยายามคิดในเชิงบวก และให้บันทึกการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.6 การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ครูกิด ผู้ให้คำชี้แนะควรรู้จักใช้คำถามที่ย้อนกลับข้อมูลเดิม เพื่อช่วยให้ครูกิดเกิดความชัดเจนในสิ่งที่ครูกิด ช่วยในการจัดระบบความคิด รวมทั้งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และที่สำคัญคือเป็นการถามเพื่อให้ครูกิดมีประเด็นในการศึกษาที่ชัดเจน

2.7 การเขียนบันทึกการทำงาน ผู้ให้คำชี้แนะควรแนะนำครูกิดให้เห็นความสำคัญของการบันทึกการทำงานของตนเองในแต่ละวัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทบทวนการทำงาน และทำให้ผู้บริหารและเพื่อนครูกิดเห็นตัวอย่างและเห็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เห็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งจะทำให้สามารถสะท้อนความคิดและเป็นหลักฐานสำคัญในการวางแผนพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการดำเนินงาน

3.1 ประชุมกลุ่มครูกิดที่ร่วมพัฒนา โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม แต่ละครั้งทีนี้เทศติดตามเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้และผลการพัฒนาครูกิดแต่ละระยะตามปฏิทิน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามที่ต้องการ

3.2 รายงานผลความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม หลังจากสถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และทำให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้เกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรคัดเลือกผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ นำเสนอและเผยแพร่

3.3 นำข้อมูลจากการนิเทศติดตามมาสรุปวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานติดตามประเมินผล

3.4 นำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูกิดเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมต่อไป

ในการนำคู่มือฯ ฉบับนี้ ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูกิด เพื่อส่งเสริมทักษะของผู้เรียน โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต จังหวัดกาญจนบุรี ถ้าหากเนื้อหาสาระที่เสนอแนะไว้แต่ละตอนของคู่มือมีรายละเอียดไม่เพียงพอและยังขาดความรู้ความเข้าใจ สถานศึกษาสามารถค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติมจากเอกสารอ้างอิงที่ผู้วิจัยนำเสนอรายชื่อไว้ท้ายเล่มของคู่มือฯ ฉบับนี้